

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

Accountantsverslag 2021

Gemeente Leiderdorp

leiderdorp

Aan de raad van de
gemeente Leiderdorp
Postbus 35
2350 AA LEIDERDORP

Onderwerp

Accountantsverslag 2021

Datum

27 juni 2022

Kenmerk

312019004.22.208

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2021 van uw gemeente afgerond. De jaarrekening van de gemeente Leiderdorp is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Met dit accountantsverslag informeren wij u over onze belangrijkste controlebevindingen. Op 10 juni 2022 hebben wij een aantal controlebevindingen reeds besproken met de wethouder Financiën en uw Concerncontroller. Op 20 juni 2022 hebben wij onze bevindingen met de Auditcommissie besproken.

Bij de jaarrekening 2021 hebben wij op 27 juni 2021 een goedkeurende controleverklaring afgegeven, zowel voor het aspect getrouwheid als voor het aspect rechtmatigheid.

Ons accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in de beoordeling van de jaarrekening 2021. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden en diverse besprekingen die wij met uw medewerkers hebben gevoerd. Voor de goede orde vermelden wij dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor de raad en het college van burgemeester en wethouders. Wij geven u toestemming om dit accountantsverslag (de was getekend-versie) te publiceren via de agenda's van de raadscommissies en de raad.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

Was getekend: A. Booij RA

Inhoudsopgave

Contact

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot dit accountantsverslag:

Arie Booij

Tel: 06 – 1509 2689

Gert Scheele

Tel: 06 – 1098 0213

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij	2
2. Financiële positie en resultaat.....	7
3. Bevindingen eindejaarscontrole	11
4. Interne beheersing.....	20
5. Overige aangelegenheden.....	25
6. Verplichte tabel SiSa	33

1.

Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 29 september 2021 (kenmerk 312019004.21.241) heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2021. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van de gemeente Leiderdorp.

In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle. Onze controle wordt verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het door de gemeenteraad op 7 maart 2022 vastgestelde "Controleprotocol en normenkader accountantscontrole 2021" en de Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2021.

Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2021 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Materialiteitsbepaling is overeenkomstig het vastgestelde controleprotocol

De wijze waarop wij de materialiteit bepaald hebben, sluit aan op het "Controleprotocol en normenkader accountantscontrole 2021" welke is vastgesteld door de raad op 7 maart 2022. De maximaal toe te passen marges voor de accountantscontrole zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het Bado). In uw controleprotocol heeft u geen lagere marges vastgesteld. De bij onze controle van de jaarrekening 2021 toegepaste goedkeuringstoleranties bedragen derhalve:

Bron: jaarrekening 2021	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringsmaterialiteit	€ 763.000	€ 2.289.000

De raad heeft in het controleprotocol de rapporteringstolerantie vastgesteld op € 50.000.

Onze aanpak is gericht op risico's

Voor de jaarrekeningcontrole 2021 onderkennen wij een aantal risico's en aandachtspunten, die een verhoogd (bruto) risico met zich mee (kunnen) brengen op een materiële fout in uw jaarrekening en die een mogelijke impact op de bedrijfsvoering kunnen hebben. De risico's en aandachtspunten zijn hieronder weergegeven. Opname van een risicogebied of aandachtspunt in deze opsomming betekent niet dat daadwerkelijk sprake is van risico's die zich daadwerkelijk voordoen, maar zijn enkel bedoeld om aan te geven dat wij hier tijdens onze controle (extra) aandacht aan hebben besteed. De risicogebieden zijn hieronder weergegeven.

- De samenwerking met SP71 en de tijdige oplevering van het "Assurancerapport 2021" door de accountant van SP71, alsmede het toezicht op SP71 vanuit uw gemeente.
- Voortgang investeringsplanning en beheersing van investeringskredieten.
- Voortgang en status ontwikkeling grondexploitaties:
 - Driemaster
 - Amaliaplein
 - Bospoort Zuid
- Naleving van de (Europese) aanbestedingsregels.
- De verantwoording en waardering van voorzieningen in relatie tot de aanwezigheid van actuele onderbouwingen (vanwege schattingselementen).
- Management override of controls. Dit betreft de mogelijkheid die het college en management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen, bijvoorbeeld door memoriaalboekingen of het schattingsproces. De specifieke aandacht voor dit risico is voorgeschreven vanuit de controlerichtlijnen en is niet uniek voor de gemeente Leiderdorp.
- Risico's en onzekerheden in het sociaal domein, waaronder de afwikkeling van de over boekjaar 2020 gerapporteerde onzekerheden ad € 846.000 rondom de prestatielevering Wmo en Jeugdhulp.
- Uw afhankelijkheid van derden:
 - Lokale heffingen (Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland)
 - Werk en inkomen, waaronder de Participatiewet (gemeente Leiden)
 - Uitkeringen Bbz en Tozo (RBZ-meergemeenten, via gemeente Leiden)
 - Jeugdhulp (Samenwerkingsorgaan Hollands Rijnland)
 - Wmo (zorgaanbieders)
- De follow-up ten aanzien van eerder gerapporteerde aandachtspunten vanuit de interne en externe controle.
- Het opstellen en actueel houden van een (fraude-)risicoanalyse.
- De voortgang en status van de (noodzakelijke en gewenste) verbeteringen met betrekking tot de kwaliteit van de interne beheersing in relatie tot de af te geven collegeverklaring rechtmatigheid (over boekjaar 2022).

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor bovenstaande risicogebieden beheersmaatregelen getroffen. Wij hebben ons bij de controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen. Voor een toelichting op een aantal onderkende risico's en aandachtspunten verwijzen wij naar het hoofdstuk 'Bevindingen eindejaarscontrole'. Daarnaast verwijzen wij u naar onze bevindingen in het hoofdstuk 'Interne beheersing'.

De baten en lasten, alsmede balansmutaties, zijn in materiële zin rechtmatig

Op basis van uw controleprotocol hebben wij de naleving van het financieel rechtmatigheidskader voor uw gemeente gecontroleerd. Hierbij zijn geen materiële bijzonderheden geconstateerd. Op programma 1. Meedoen in Leiderdorp en programma Overhead, VPB en onvoorzien is sprake van een overschrijding van de begroting (lasten) voor een totaalbedrag van € 1.436.000, echter deze werken niet door in ons rechtmatigheidsoordeel.

Er is één afwijking geconstateerd van de Europese aanbestedingsregels. Dit leidt tot een onrechtmatigheid van € 53.000, en heeft geen impact van materieel belang.

Onze conclusie is derhalve dat de baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in materiële zin, rechtmatig zijn weergegeven in de jaarrekening 2021.

De jaarrekening voldoet aan het BBV

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Leiderdorp. Daarnaast vereisen zij van het college van burgemeester en wethouders het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, die vaak – vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken – inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente Leiderdorp zijn uiteengezet in de jaarstukken in hoofdstuk 4.1 Algemene toelichting jaarrekening, onderdeel “Waarderingsgrondslagen”. In de waarderingsgrondslagen heeft een aanpassing plaatsgevonden ten opzichte van vorig jaar ten aanzien van de voorziening pensioenverplichtingen wethouders. Deze voorziening bestond tot en met 2020 uit de verplichtingen aan wethouders en gewezen wethouders die op 1 januari 2017 de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hadden bereikt. De voorziening pensioenverplichtingen wethouders omvat met ingang van 2021 de contante waarde van alle pensioenverplichtingen van (gewezen) wethouders, waardoor deze voorziening ten opzichte van 2020 is toegenomen met ruim € 800K.

Er hebben zich ten opzichte van 2020 verder geen wijzigingen van materieel belang voorgedaan in de toegepaste verslaggevingsgrondslagen, die een aanzienlijke invloed hebben gehad op de baten en lasten en/of de financiële positie van de gemeente Leiderdorp.

Wij hebben het door het college van burgemeester en wethouders toegepaste proces voor belangrijke verslaggevingsgrondslagen geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij hebben de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving beoordeeld. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsgrondslagen en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent zijn gebruikt: de jaarstukken voldoen aan het BBV (Besluit begroting en verantwoording).

Geen geïdentificeerde materiële fouten en tekortkomingen in de jaarstukken

Naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole, resteren er geen van materieel belang zijnde ongecorrigeerde afwijkingen of onzekerheden. Door ons gerapporteerde bevindingen zijn derhalve niet materieel (dus hebben geen invloed op de strekking van onze controleverklaring), maar zijn naar onze mening vooral van belang voor uw beoordeling van de jaarstukken en de verdere kwaliteitsverbetering van de administratieve organisatie en interne beheersing.

Voor de niet materiële fouten en tekortkomingen in de jaarstukken verwijzen wij u naar de diverse onderdelen van dit rapport.

Goedkeurende controleverklaring

Wij zijn van oordeel dat de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van de gemeente Leiderdorp op 31 december 2021 geeft in overeenstemming met het BBV.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder de verordeningen van de gemeente, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader (vastgesteld door de gemeenteraad op 7 maart 2022).

Hierbij geldt als voorwaarde dat de door ons gecontroleerde jaarrekening ongewijzigd door de raad wordt vastgesteld. Wij verzoeken u derhalve ons een door voorzitter en de griffier ondertekend besluit van de vastgestelde jaarrekening te verstrekken. Mochten nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve versie van de jaarrekening dan dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

2.

Financiële positie en resultaat

2. Financiële positie en resultaat

De vermogenspositie van uw gemeente neemt in absolute en relatieve zin af

In het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen (dat bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves) worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten 2021 bedraagt € 954.000 nadelig. Per saldo is tussentijds € 2.607.000 aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2021 € 1.653.000 voordelig bedraagt. Dit gerealiseerde resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2021	2020	2019	2018
Eigen vermogen per 1 januari	41.288	43.699	41.276	41.648
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 2.607	-/- 2.685	1.548	-/- 661
Gerealiseerd resultaat (voordelig)	1.653	274	874	289
Totaal ('gerealiseerd saldo van baten en lasten')	-/- 954	-/- 2.411	2.422	-/- 372
Eigen vermogen per 31 december	40.333	41.288	43.699	41.276

NB: door afronding op € 1.000 kunnen geringe afrondingsverschillen of afwijkingen van de jaarstukken ontstaan.

De tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de stortingen in en onttrekkingen uit de reserves, in overeenstemming met de besluiten die zijn genomen door de raad.

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2021 circa 41,0% van het balanstotaal (2020: circa 45,0% van het balanstotaal). Zowel in absolute zin als relatieve zin is uw vermogen afgenomen. In de toelichting op balans (paragraaf 4.3.7 Staat van reserves) bij het onderdeel eigen vermogen van de jaarrekening geeft het college van burgemeester en wethouders een nadere toelichting op de mutaties in het eigen vermogen over het jaar 2021. Wij verwijzen u naar deze toelichting.

Resultaat 2021 is beïnvloed door reservemutatie(s)

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een boekjaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente Leiderdorp ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de bestuurlijke besluitvorming. Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

Exploitatieresultaat (in € 1.000)	Realisatie	Realisatie	Begroting na wijziging	Begroting na wijziging
Totale baten	66.658		67.881	
Totale lasten	67.612		71.658	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten		-/- 954		-/- 3.777
Af: stortingen in reserves	8.766			7.136
Bij: onttrekkingen aan reserves	11.373			10.913
Saldo mutaties reserves		2.607		3.777
Gerealiseerd resultaat (voordelig)		1.653		0

De exploitatie over boekjaar 2021 laat een nadelig gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten van € 954.000 zien, ten opzichte van een begroot (na wijziging) nadelig saldo van € 3.777.000. Dit is een "voordeel" van € 2.823.000. Het gerealiseerde voordelig gerealiseerd resultaat ad € 1.653.000 is afzonderlijk op de balans onder het eigen vermogen opgenomen.

In de jaarstukken wordt op diverse plaatsen een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van het gerealiseerd resultaat en worden de verschillen tussen de begroting (na wijziging) en de gerealiseerde baten en lasten verklaard. Wij verwijzen u hiervoor naar 3.1 Programmaverantwoording waar per programmaonderdeel en hoofdstuk 4.4 waar per programma per beleidsthema de belangrijkste verschillen nader zijn geanalyseerd.

Het college van burgemeester en wethouders kwalificeert het weerstandsvermogen als uitstekend om de onderkende risico's af te kunnen dekken

Het nadelig gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten 2021 is mede ontstaan na een aantal incidentele baten en lasten. Door het effect van de incidentele baten en lasten buiten beschouwing te laten, ontstaat meer inzicht in de reguliere baten en lasten. Het inzicht in de reguliere baten en lasten is van belang, omdat het een betere indicatie geeft van de toekomstige baten en lasten, overigens zonder rekening te houden met beleidswijzigingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is in hoofdstuk 4.4.4 Incidentele baten en lasten inzicht in de incidentele baten en lasten gegeven. Korthedshalve verwijzen wij u naar deze uiteenzetting.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's. De beschikbare weerstandscapaciteit (voor de samenstelling, zie de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing) heeft het college van burgemeester en wethouders bepaald op € 14,3 miljoen (2020: € 14,2 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit is derhalve ten opzichte van 2020 licht gestegen.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het college van burgemeester en wethouders een opsomming gegeven van ingeschatte risico's. Deze cumuleren voor 2021 tot een bedrag van € 31,7 miljoen (2020: € 30,5 miljoen), waarvan het college van burgemeester en wethouders heeft ingeschat (bij een zekerheidspercentage van 90%) dat deze zich voor een bedrag van € 7,3 miljoen (2020: € 6,8 miljoen) zullen voordoen.

De inventarisatie van risico's geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen. Daarbij wordt een inzicht gegeven in de (naar de inschatting van het college van burgemeester en wethouders) belangrijkste risico's voor uw gemeente. Ook zijn de aan deze risico's gekoppelde beheersingsmaatregelen opgenomen en wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van grootste risico's. Het college van burgemeester en wethouders heeft op basis van deze risico-inventarisatie en de beschikbare weerstandscapaciteit een kwalificatie aan het weerstandsvermogen gegeven. Deze kwalificatie is gebaseerd op een ratio waarbij de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door het benodigde weerstandsvermogen (gekwantificeerde risico's). Het college van burgemeester en wethouders kwalificeert het weerstandsvermogen in de jaarstukken 2021 als "uitstekend".

Voor meer gedetailleerde informatie over uw weerstandspositie, de onderkende risico's en de kwantificering daarvan verwijzen wij u naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in uw jaarstukken 2021. Overigens merken wij hierbij op dat deze cijfers niet aan accountantscontrole of een beoordelingsopdracht zijn onderworpen.

3.

Bevindingen eindejaarscontrole

3. Bevindingen eindejaarscontrole

Kapitaalstorting Alliander verwerkt in de jaarrekening

In 2021 heeft Alliander haar aandeelhouders laten weten dat zij in de komende jaren in verband met de energietransitie omvangrijke investeringen moet doen. Alliander heeft haar aandeelhouders daarom gevraagd om tezamen een financiële bijdrage van € 600 miljoen te doen, zodat zij deze energietransitie kan financieren. In de raadsvergadering van 25 oktober 2021 heeft uw raad besloten om in te gaan op het stortingsverzoek van Alliander en deel te nemen in de “reverse converteerbare hybride obligatielening” voor een bedrag van € 2.673.000. Deze transactie is in de jaarrekening 2021 verwerkt door onder de financiële vaste activa de lening ter grootte van € 2.673.000 onder de leningen aan deelnemingen op te nemen.

Voor de komende jaren betekent dit dat u voorlopig een rentevergoeding over het verstrekte kapitaal zult krijgen. De verstrekte lening heeft naar verwachting van Alliander geen financiële consequenties op korte termijn, omdat op basis van de huidige afspraken en rentestanden, de rentevergoeding hoger is dan de rentekosten van de gemeente.

Alliander gaat er vervolgens van uit dat in 2025 een deel van de lening geconverteerd naar aandelen wordt en het restant in 2028. Op het moment dat de lening wordt geconverteerd naar aandelen, zult u, voor zover het resultaat van Alliander dat toestaat, een dividenduitkering kunnen verwachten.

Uw grondexploitaties zijn geactualiseerd

Een belangrijk risico dat wij onderkennen in het kader van de jaarrekeningcontrole is de waardering van de grondexploitaties. De grondexploitaties hebben ultimo 2021 een (netto) boekwaarde van circa € 2,5 miljoen (voordelig) en zijn daarmee ten opzichte van 2020 circa € 1.781.000 “toegenomen”. De toename van de boekwaarde (mutatie onderhanden werk) is het saldo van de gerealiseerde verkopen in 2021 en de gemaakte kosten in 2021, inclusief de tussentijdse winstneming.

De grondexploitatie is één van de posten die het meest gevoelig is voor de economische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld een stagnerende vraag of dalende prijzen. Hierdoor kan het verwachte resultaat van een project (fors) afnemen of zelfs omslaan in een verwacht verlies, maar bij een voorspoedige realisatie van verkopen (voorlopen op plan) is juist weer sprake van een voordelig effect. Voor een nadere onderbouwing van de ontwikkelingen met betrekking tot de grondexploitaties verwijzen wij naar de toelichting op de balans bij de post “Vorraden – Onderhanden werken bouwgronden in exploitatie” en de paragraaf “Grondbeleid” in het jaarverslag. Daarin worden ontwikkelingen in de complexen, de prognoses voor de komende jaren en de mogelijke risico’s nader toegelicht.

De controle van de grondexploitatie vraagt veel aandacht, vanwege de (hoge mate van) schattingonzekerheid die met de (waardering van de) jaarrekeningpost samenhangt. Wijzigingen in de uitgangspunten die bij het doorrekenen van grondexploitaties gehanteerd zijn veelal van (substantiële) invloed op de financiële uitkomst van de grondexploitatie. Ook hebben (op projectniveau) de nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten, inclusief de timing daarvan, mogelijk invloed op de waardering.

Omdat de thans lopende grondexploitaties steeds meer richting de einddatum tenderen, wordt overigens de schattingsonzekerheid die inherent aan elke prognose is, steeds lager. Op basis van onze controle brengen wij het volgende onder uw aandacht:

GIG 2022 is in de jaarstukken 2021 verwerkt

Ten behoeve van de jaarrekening 2020 heeft het college met de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie 2021 (GIG 2021) de grondexploitaties geactualiseerd. Op 30 mei 2022 heeft de raad de GIG 2022 vastgesteld. Op basis van de actualisatie zijn de resultaten van de lopende grondexploitaties in beperkte mate bijgesteld.

Gehanteerde parameters

Wij hebben bij de controle de aannames en veronderstellingen onderzocht die ten grondslag liggen aan de GIG 2022. In de GIG 2022 zijn de volgende parameters gehanteerd:

- Opbrengstenstijging: 2,0%
- Kostenstijging: 2,0% - 3,0%; en
- Rentepercentage en disconteringsvoet: 0,76% en 2,0%.

Het college heeft daarmee de parameters voor de kosten-en de opbrengstenstijging uit voorgaande jaren in lijn met de huidige marktontwikkelingen gecontinueerd naar 2021. De toegerekende rente is, overeenkomstig het BBV, gelijkgesteld aan de betaalde rente over het vreemd vermogen (0,76%). Op basis van de beoordeling van de parameters en het doornemen van het GIG 2022 komen wij tot de conclusie dat de gehanteerde uitgangspunten, aannames en veronderstellingen en parameters aanvaardbaar zijn voor de waardering van de grondexploitatie in de jaarrekening 2021.

Wat wij momenteel wel breed zien in de praktijk is dat de geraamde kosten van investeringen momenteel niet toereikend zijn, omdat de vraag naar aannemers en het aanbod van bouwmaterialen momenteel voor aanzienlijke prijsstijgingen zorgt. Hoewel de resterende looptijd van de nu lopende exploitaties nog relatief kort is, kan het voorkomen dat de kostenstijgingspercentages die in de huidige plannen zijn opgenomen, in de huidige markt wellicht niet meer passend zijn. Momenteel zien wij namelijk breed dat sprake is van bijvoorbeeld prijsstijgingen als gevolg van schaarste aan materialen en de stijgende brandstofprijzen.

Voor het Amaliaplein en de Driemaster is een index van 2 % toegepast. Deze beide projecten worden naar verwachting in het eerste kwartaal van 2022 grotendeels opgeleverd. Voor Bospoort is een langjarig gemiddelde index van 3 % toegepast. De hogere nog te maken kosten betekent dat het toekomstige resultaat nadelig beïnvloed wordt. Hier gaan we verderop op in. Wij adviseren u om hier in de komende actualisatie en tussentijdse informatievoorziening ook rekening mee te blijven houden.

Driemaster

Op basis van de actualisatie van de grondexploitatie heeft het college vastgesteld dat sprake is van een nadelige ontwikkeling (€ 422.000). De financieel nadelige ontwikkeling wordt mede veroorzaakt door een tussentijdse winstneming van € 275.000, welke als last in de grondexploitatie verantwoord moet worden. Op basis van de voorgeschreven berekeningswijze op basis van het BBV had deze tussentijdse winst € 302.500 moeten zijn. Dit wordt veroorzaakt doordat in de GIG nog geen rekening is gehouden met facturen die zijn binnengekomen in 2022, maar betrekking hebben op 2021. Hierdoor valt in de GIG een aantal facturen in de 'nog te

maken kosten' in plaats van in de werkelijke boekwaarde.

Daarnaast is sprake van een nadeel van in totaal € 147.000 op de nog te maken kosten als gevolg van prijsstijgingen.

In de GIG 2022 (hoofdstuk 4.2) is een nadere toelichting op de (financiële) ontwikkeling van de grondexploitatie gegeven. Wij verwijzen u naar deze toelichting. De resterende looptijd van de exploitatie (het college verwacht deze in 2022 te kunnen afsluiten) is overzienbaar, waardoor het college een steeds nauwkeurigere inschatting kan maken van de nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten.

Amaliaplein

Op basis van de actualisatie van de grondexploitatie is gebleken dat het verwachte resultaat uiteindelijk circa € 212.000 lager uit gaat vallen. De belangrijkste oorzaak hiervan zijn de toegenomen kosten voor woonrijpmaken voor een bedrag van € 415.000. De extra kosten hebben betrekking op bodemvervuiling, onvolkomenheden in het bestek, extra werkzaamheden voor het aantreffen en vrijgraven van kabels- en leidingen en de hierdoor veroorzaakte verdragingskosten. Tegenover de nadelen staan ook enkele voordelen (lagere kostenramingen voor een totaalbedrag van € 93.000, onder meer door een verschuiving van kostenposten naar de post woonrijpmaken) en een verkregen subsidie voor een bedrag van € 120.000). Gelet op de financieel positieve ontwikkeling van de exploitatie is echter nog steeds sprake van een voordelig eindresultaat. Op basis van de actualisatie van de grondexploitatie is in de jaarrekening 2021 een tussentijdse winst van € 10.000 genomen, welke feitelijk € 17.500 had moeten zijn. Dit wordt veroorzaakt doordat in de GIG nog geen rekening is gehouden met facturen die zijn binnengekomen in 2022, maar betrekking hebben op 2021. Hierdoor valt in de GIG een aantal facturen in de 'nog te maken kosten' in plaats van in de werkelijke boekwaarde>

Bospoort Zuid

Op basis van de herziening van de grondexploitatie voor Bospoort - Zuid is het verwachte resultaat aangepast tot € 3.188.000 nadelig. De verdere ontwikkeling van Bospoort Zuid (wat en wanneer) is van groot belang voor het uiteindelijke financiële resultaat. De fasering van de verwachte opbrengsten in de grondexploitatie gaat uit van 2022, maar het college schat in dat de kans dat de planning opschuift groot is.

Per ultimo 2021 is er een voorziening getroffen op Bospoort Zuid van in totaal € 3.188.000 (2020: € 2.837.000). Daarmee is het totale verwachte resultaat voorzien. Een bedrag van € 1.049.000 is op de geactiveerde kosten in mindering gebracht, waarmee de boekwaarde € 0 is per ultimo 2021. Het resterende bedrag ad € 2.139.000 is credit, overeenkomstig het BBV onder de voorzieningen verantwoord (voorziening negatieve grondexploitaties).

Onzekerheden bij toekomstige dotaties aan onderhoudsvoorzieningen

In de balans zijn diverse voorzieningen voor groot onderhoud opgenomen. Deze voorzieningen zijn bepaald op basis van meerjarenonderhoudsplannen, waarbij jaarlijks onderzocht wordt of planning en uitvoering nog met elkaar in de pas lopen en zo niet, wat dat voor eventuele financiële gevolgen heeft of kan hebben. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen heeft het college aangegeven uit welk jaar het onderliggende plan per soort kapitaalgoederen dateert, wat de looptijd van het plan is en wanneer het plan geactualiseerd wordt en of voor de betreffende soort kapitaalgoederen een onderhoudsvoorziening aanwezig is of niet. Op basis van dit inzicht kan vastgesteld worden dat sprake is beheerplannen die in opzet kunnen dienen ter onderbouwing van de betreffende voorzieningen en dat er in 2023 en 2024 weer een aantal plannen geactualiseerd moet worden.

De huidige werkwijze van het college is prima om meerjarig in te schatten wat het noodzakelijk meerjarig grootonderhoud is en wat de inschatting is wat dat gaat kosten. In de praktijk is het zo dat het regelmatig voorkomt dat gepland onderhoud niet of later wordt uitgevoerd of dat niet voorzien onderhoud uitgevoerd moet worden. Doordat het college hier jaarlijks naar kijkt, houdt u grip op de uitvoering van de plannen en kunt u beoordelen wat de eventuele impact is van het niet of later uitvoeren van gepland onderhoud.

Over de hele linie zien we wel dat er in 2021 enige vertraging in de uitvoering van de beheerplannen optreedt. Hierin liggen logische oorzaken aan ten grondslag zoals het (nog) niet beschikbaar zijn van aannemers. Het college verwacht dat dit onderhoud nog wel uitgevoerd zal worden. Omdat de financiële middelen voor het nog uit te voeren onderhoud beschikbaar blijven in de voorzieningen levert niet direct financiële risico's voor u op.

Wat momenteel speelt is dat het college niet goed kan inschatten wat de mogelijke impact is van prijsstijgingen die zich voordoen in de markt voor aannemers en grondstoffen op de meerjarige dotatie aan de voorzieningen en de gewenste omvang van deze voorzieningen. Omdat het college deze impact vooralsnog niet goed kan inschatten, is mogelijk sprake van enige onzekerheid. Wij adviseren u om zich door het college te laten informeren over deze ontwikkelingen in de komende periode. Mocht uit de actualisatie van beheerplannen en de onderbouwing van het totaal benodigde bedrag blijken dat het meerjarig groot onderhoud meer gaat kosten dan waar u nu rekening mee houdt, dan moet dit prospectief, dus in de meerjarige dotatie, worden verwerkt, waarbij tevens geldt dat een voorziening in enig jaar niet negatief mag worden. Overigens indexeert de gemeente de stortingen in de voorziening wel, waardoor het risico op prijsstijgingen wel deels wordt ondervangen.

Onzekerheden in het sociaal domein

Het college is voor het vaststellen van de getrouwheid en rechtmatigheid van de geleverde zorg en de daadwerkelijke levering (mede) afhankelijk van de controle-informatie van derden, waaronder zorgaanbieders. Het college heeft van – slechts - twee (kleine) zorgaanbieders geen verantwoordingsinformatie ontvangen. Omdat het college de benodigde informatie niet heeft ontvangen, heeft zij niet vast kunnen stellen of de zorg in natura in alle gevallen ook daadwerkelijk, in overeenstemming met de geïndiceerde zorg, is geleverd. Daarnaast is sprake van onzekerheden die zijn geconstateerd bij de uitvoeringsorganisatie TWO (Jeugd). Hierna gaan wij nader in op de geconstateerde onzekerheden.

Onzekerheden Pgb's (Wmo en Jeugdzorg)

Bij de controle op de Persoonsgebonden budgetten (Pgb's) voor de Wmo en de Jeugdzorg is het van belang om de rechtmatigheid van de lasten vast te stellen. De gemeente Leiderdorp kent de pgb's toe voor jeugdzorg en Wmo. De Pgb-bestedingen zijn door uw gemeente (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft een controleverklaring met beperking bij de verantwoordingen 2021 verstrekt vanwege diverse rechtmatigheidsafwijkingen en onzekerheden

In 2019 had het college nog zelfstandig een onderzoek uitgevoerd naar de prestatielevering van de Pgb's. Op basis van de diepgang van dat onderzoek en de uitkomsten ervan, hebben wij in 2019 geen onzekerheden voor de prestatielevering van voor de Pgb's meegewogen in ons oordeel. Een dergelijk onderzoek heeft niet (met dezelfde diepgang) plaatsgevonden met betrekking tot de Pgb-lasten 2020 en 2021. Op basis hiervan is in 2021, net als in 2020, de gehele massa aan Pgb's (€ 683.000) als onzeker gekwalificeerd. Dit betekent overigens niet dat wij fouten hebben geconstateerd.

Om de relatief hoge onzekerheid die nu resteert naar beneden bij te stellen, adviseren wij u om net als over 2019 onderzoek uit te voeren naar de prestatielevering van de Pgb's door middel van bijvoorbeeld enquêtes, belafspraken en huisbezoeken op basis van een steekproef.

Onzekerheden ingekochte zorg (Wmo)

Het college is voor het vaststellen van de getrouwheid en rechtmatigheid van de geleverde zorg en de daadwerkelijke levering (mede) afhankelijk van de controle-informatie van zorgaanbieders. De gemeente heeft aan de zorgaanbieders een productieoverzicht gevraagd en, als de productie een bepaald bedrag overschrijdt, een controleverklaring van de externe accountant van de zorgaanbieder over de rechtmatigheid van de in totaal in rekening gebrachte lasten door de desbetreffende zorgaanbieder op basis van het landelijk controleprotocol. Op basis van de aangeleverde informatie en de door u ingeschatte verplichting bestaat er nog onzekerheid over een bedrag van circa € 53.000 aan ingekochte Wmo-zorg. Dit wordt veroorzaakt door (nog) ontbrekende productieverantwoordingen en productieverantwoordingen zonder goedkeurend accountantsoordeel van een aantal zorgaanbieders.

Onzekerheden ingekochte zorg (Jeugd)

In het kader van de samenwerking met TWO ontvangt u van de TWO een opgave van de lasten uit hoofde van Jeugd voor de gehele Regio en uw aandeel daarin. De accountant van de TWO verkrijgt daarbij ook zekerheid over de getrouwheid en rechtmatigheid van de geleverde productie door, als de productie een bepaald bedrag overstijgt, het opvragen van productieverantwoordingen met controleverklaringen. Daarnaast worden er door de TWO nog aanvullende controles uitgevoerd voor onder meer de juiste toepassing van het woonplaatsbeginsel, en aanvullende zekerheid te verkrijgen. Uit de controle van de Jeugd lasten 2021 is een onzekerheid in het kader van de prestatielevering naar voren gekomen van € 81.000 voor de getrouwheid, die wij tevens aan merken als onrechtmatig. Er is geen sprake van aanvullende interne beheersingsmaatregelen voor 2021 die deze onzekerheid in accountantsoptiek kunnen wegnemen.

Uw intern onderzoek naar de rechtmatigheid van Europese aanbestedingen geeft een positief beeld

Uit uw interne controles ten aanzien van de rechtmatigheid van de (Europese) aanbestedingen is een rechtmatigheidsfout van € 53.000 gebleken voor het niet naleven van de Europese aanbestedingsrichtlijnen. Dit betreft een contract dat ook in voorgaande jaren als onrechtmatig is meegewogen in het oordeel. Het contract was eind 2020 afgelopen, en voor 2021 voor één jaar verlengd. Doordat het initiële contract al onrechtmatig was, merken wij ook deze verlenging als onrechtmatig aan.

Wij benadrukken de urgentie om het proces van Europese aanbesteding te blijven borgen. Het gaat hierbij vooral om het in kaart brengen en tijdig uitzetten van acties op oudere - vaak stilzwijgend doorlopende - contracten met leveranciers en het nauwkeurig en reëel ramen van de verwachte contractprijs voordat het aanbestedingsproces wordt opgestart. Wij verwijzen u verder naar onze managementletter.

Begrotingsrechtmatigheid is adequaat toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2021, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 (welke van toepassing is op de jaarrekening 2021) van de Commissie BBV.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen op het niveau waarop de gemeenteraad de begroting autoriseert. Dat is op programmaniveau, waarbij sprake is van een overschrijding van de lasten op de volgende programma's:

- Programma 1 Meedoen in Leiderdorp voor een bedrag van € 1.316.000.
- Programma Overhead, VPB en onvoorzien voor een bedrag van € 120.000.

De totale overschrijding bedraagt derhalve € 1.436.000 op deze programma's. In de jaarrekening heeft het college van burgemeester en wethouders in hoofdstuk 4.4 "Het overzicht van baten en lasten" en de toelichting in het onderdeel 4.4.1. "Financiële analyse per programma" inzicht gegeven in de begrotingsafwijkingen per programmaonderdeel. Per programma is een analyse van de begrotingsrechtmatigheid opgenomen. Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van deze overschrijdingen naar deze toelichtingen.

Wet normering topinkomens (WNT)

De overschrijdingen zijn in te delen in de diverse categorieën, zoals ook genoemd in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Zoals vermeld is elke lastenoverschrijding op een programma per definitie onrechtmatig, echter hoeft, op basis van uw afwijkingenbeleid, niet elke overschrijding door te werken in het rechtmatigheidsoordeel dat de accountant bij de jaarrekening geeft.

Zoals blijkt uit de analyse van het college van burgemeester en wethouders is op de genoemde programma's een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren, echter werken deze niet door in het accountantsoordeel. Wij hebben de analyses van het college gevalideerd en kunnen ons hiermee verenigen.

De begrotingsrechtmatigheid omvat ook de overschrijdingen op investeringskredieten. Deze heeft zich in 2021 niet in materiële zin voorgedaan.

De Wet normering topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging over 2021 van € 209.000 niet te boven gaat. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Met ingang van boekjaar 2018 dienen ook de ontvangen vergoedingen die bij andere WNT plichtige instellingen zijn ontvangen te worden verantwoord in de WNT-verantwoording. Aangezien het voor ons niet mogelijk is de volledigheid vast te stellen van de dienstbetrekkingen en de ontvangen vergoedingen, is in de Regeling Controleprotocol WNT opgenomen dat wij de anticumulatiebepaling niet hoeven te controleren. In onze controleverklaring is dit ook als zodanig toegelicht. De naleving van de anticumulatiebepaling maakt derhalve geen onderdeel uit van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden. In 2021 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

In het kader van de WNT attenderen wij u erop dat u de plicht heeft om uiterlijk 1 juli 2022 uw WNT-verantwoording over het kalenderjaar 2021 via internet op een algemeen toegankelijke wijze openbaar te maken. Indien op grond van andere op de verantwoordelijke van toepassing zijnde regelgeving of een besluit een later tijdstip waarop het financieel verslaggevingsdocument openbaar moet worden gemaakt geldt, is die latere datum de uiterlijke datum van openbaarmaking.

Geen fouten en onzekerheden met betrekking tot de SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag in hoofdstuk 6 over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2021 onder SiSa vallen. Wij doen dit met een tabel, die ook opgenomen moet worden als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Wij merken op dat wij geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die groter zijn dan € 125.000 (of groter dan de rapporteringsgrens) zoals voorgeschreven via de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa (en de door de gemeenteraad vastgestelde aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2021). In overeenstemming met de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa is de tabel leeg als er geen bevindingen zijn.

Uitvoering M&O-beleid Tozo leidt niet tot bijzonderheden

Net als bij andere uitkeringen is het van belang dat alleen mensen die daar recht op hebben Tozo ontvangen en dat misbruik en oneigenlijk gebruik wordt tegengegaan. In de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2021 (bijlage 1) is opgenomen dat door de accountant over de opzet, het bestaan en de werking van het beleid tegen misbruik en oneigenlijk gebruik van de Tozo gerapporteerd moet worden in het verslag van bevindingen over 2021.

Uw gemeente heeft de uitvoering van de Tozo uitbesteed aan de gemeente Leiden, die dit vervolgens weer heeft belegd bij het Regionaal Bureau Zelfstandigen (RBZ) van de gemeente Rotterdam. Ten behoeve van de controle van de jaarrekening van uw gemeente is vastgesteld dat bij het RBZ procedures aanwezig zijn om misbruik en oneigenlijk gebruik tegen te gaan. Hierbij kan gedacht worden aan controles achteraf en de wijze waarop gebruik wordt gemaakt van het Inlichtingenbureau.

Bij de controle is de opzet en het bestaan van het proces van uitkeringsverstrekkingen beoordeeld en zijn geen tekortkomingenesignaleerd. Voor de afwerking van IB-signalen heeft het RBZ risico-gericht de signalen ingedeeld in deelmassa's, waarbij voor de afwikkeling van IB-signalen is gestart met de signalen die het meest waarschijnlijk voor terugvordering van de uitkering zouden zorgen. Bij het toetsen van de werking van de procedure van opvolging van IB-signalen zijn geen bijzonderheden geconstateerd. Bij het niet voldoen aan de regels zijn verstrekte uitkeringen teruggevorderd of is terugvordering in gang gezet.

Op basis van afspraken die u met het RBZ gemaakt heeft voor de uitvoering van de Tozo, is het hiervoor genoemde beleid ook voor uw gemeente van toepassing. Er is vastgesteld dat het RBZ het M&O-beleid heeft nageleefd, waarmee is voldaan aan deze kwalitatieve vereiste.

4. Interne beheersing

4. Interne beheersing

Kernboodschappen interim- controle 2021

Naar aanleiding van de interim-controle een managementletter hebben uitgebracht. Voor een nadere duiding van onze opmerkingen en aanbevelingen uit de managementletter 2021 verwijzen wij daarnaar. Hieronder hebben wij de managementsamenvatting uit de managementletter opgenomen.

Managementsamenvatting

Uw interne beheersing

U steunt voor de betrouwbaarheid van de administratie die wordt uitgevoerd door SP71 voor een groot deel op het door de accountant van SP71 afgegeven Assurancerapport. Voor het Assurancerapport is in 2021 vrijwel dezelfde opzet als in 2020 aangehouden, met één belangrijke aanpassing: de prestatielevering van inkoopfacturen is dit jaar buiten het Assurancerapport gehouden. Dit betekent dat u als gemeente zelf meer werkzaamheden moet verrichten om zelfstandig de prestatielevering vast te stellen en wij als accountant daardoor ook.

Uw concerncontroller is bezig met het opstellen van een integrale analyse van frauderisico's welke vervolgens in het programmamanagementteam (PMT) zal worden besproken. Wij adviseren u kennis te nemen van deze integrale frauderisicoanalyse en deze regelmatig te actualiseren en te bespreken met de auditcommissie.

Externe en interne aanbevelingen worden door uw concerncontroller verzameld. Op basis van de verzamelde aanbevelingen stelt uw concerncontroller een memorandum op met als doel het PMT in kennis te stellen van de belangrijkste aanbevelingen en de opvolging hiervan.

Procesbevindingen

Op basis van uw Algemeen controleplan 2021 laat u een VIC uitvoeren op een aantal processen. Inmiddels is voor een aantal processen de VIC over boekjaar 2021 afgerond en zijn bevindingen gedeeld met betreffende proceseigenaar en het programmamanagementteam (PMT).

Wij vinden dat de VIC op een gedegen wijze is uitgevoerd en dat de rapportages van de uitgevoerde werkzaamheden u een goed inzicht geven in de status en uitkomsten.

Het is daarbij uiteraard wel van belang dat u tijdig opvolging geeft aan bevindingen die impact hebben op de jaarrekening en dat de resterende werkzaamheden daarnaast ook tijdig worden uitgevoerd en afgerond. Voor een volledig beeld van de werkzaamheden en bevindingen adviseren wij u overigens om kennis te nemen van de controlememoranda die bij afronding van de VIC worden opgesteld.

Status rechtmatigheidsverantwoording

Uw gemeenteraad heeft het normkader en de verantwoordingsgrens (voor boekjaar 2021) vastgesteld. Wij adviseren u naast de verantwoordingsgrens ook de rapporteringsgrens te bepalen en door uw gemeenteraad vast te laten stellen (voor boekjaar 2022 e.v.). Een rapporteringsgrens kan gebruikt worden om geconstateerde fouten die onder de verantwoordingsgrens vallen toch inzichtelijk te maken voor de gemeenteraad.

Verder stelt u jaarlijks een Algemeen controleplan op welke u handvatten biedt om te kunnen voldoen aan de verantwoordingsverplichting inzake de rechtmatigheid. Wij adviseren u een tijdschema op te nemen in uw controleplan zodat u erop toe kan zien dat de (verbijzonderde) interne controles tijdig worden uitgevoerd. Daarnaast is het naar onze mening waardevol als in het controleplan expliciet aandacht besteed wordt aan de interne beheersing rondom de IT-omgeving en daarbij gebruikt van maakt bij de VIC.

Wij adviseren tevens om ook een integrale eindrapportage op te stellen waarin de bevindingen en adviespunten samenkomen ter onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording en de toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Aandachtspunten voor de jaarrekening

Op verzoek van de geconsulteerde decentrale overheden en de koepelorganisaties is het drempelbedrag schatkistbankieren aangepast. Dit betekent dat gemeenten op basis van hun verantwoordingsvoorschriften twee drempelbedragen voor boekjaar 2021 moeten hanteren.

Verder adviseren wij om de uitkomsten van de uitvoering van het M&O-beleid inzake de Tozo-regeling tot u te nemen, en eventuele belangrijke consequenties die hieruit volgen te verwerken in uw jaarrekening.

Naast eerder genoemde punten hebben wij op basis van de bevindingen in deze managementletter, ervaring met (wijzigingen in) de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de controle over het boekjaar 2020 een aantal aandachtspunten voor de jaarverslaggeving en jaarrekeningcontrole 2021 onderkend. Het is van belang dat deze aandachtspunten tijdig worden opgevolgd, zodat de controle van de jaarrekening 2021 efficiënt kan worden uitgevoerd.

Invoering rechtmatigheids- verantwoording

Rechtmatigheidsverantwoording

In de meicirculaire 2018 heeft het ministerie van BZK aangegeven dat met ingang van het boekjaar 2021 het college van burgemeester en wethouders zelf een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening moet afgeven. Tot en met de jaarrekening 2021 geeft de accountant bij de jaarrekening van uw gemeente een controleverklaring af, met daarin een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid. Dat tweede oordeel, over de rechtmatigheid, verdwijnt naar verwachting vanaf de jaarrekening 2021.

Het ministerie van BZK heeft via de nieuwsbrief IBI aangegeven dat de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording uitgesteld wordt tot de jaarrekening 2023. Dit betekent dat vanaf dan onze controleverklaring alleen een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording die door het college in de jaarrekening wordt opgenomen) bevat.

In onze managementletter zijn wij ingegaan op wat dit allemaal voor uw gemeente betekent. De belangrijkste punten hebben wij hierna samengevat en, waar noodzakelijk, aangevuld met recente ontwikkelingen:

- Vanaf het boekjaar 2023 moet het college van burgemeester en wethouders zichzelf over rechtmatigheid verantwoorden. In de jaarrekening dient daartoe de rechtmatigheidsverantwoording te worden opgenomen. In de paragraaf bedrijfsvoering kan een uitgebreidere toelichting op rechtmatigheidsbevindingen door het college worden gegeven:
 - Voor de rechtmatigheidsverantwoording heeft de commissie BBV een model tekst ontwikkeld. Met dit verplichte model moet het college zich verantwoorden over de rechtmatigheid, eventuele afwijkingen en onduidelijkheden. Relevant hiervoor is de “verantwoordingsgrens”. Dit is het bedrag, dat ligt tussen 0% en 3% van de lasten, inclusief toevoegingen aan reserves, waarboven afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording moeten worden gerapporteerd door het college van burgemeester en wethouders. Fouten en onduidelijkheden (zie verderop in dit onderdeel) worden niet bij elkaar opgeteld.
 - In de paragraaf Bedrijfsvoering moet vervolgens een toelichting worden gegeven op de afwijkingen en de maatregelen die het college van burgemeester en wethouders neemt om deze in de toekomst te voorkomen. Een rapporteringsgrens kan gebruikt worden om geconstateerde fouten die onder de verantwoordingsgrens vallen toch inzichtelijk te maken voor de gemeenteraad. De gemeenteraad zou bijvoorbeeld kunnen bepalen dat deze afwijkingen door het college van burgemeester en wethouders moeten worden vermeld in de paragraaf Bedrijfsvoering. Door deze laatste afwijkingen in de paragraaf Bedrijfsvoering te rapporteren, informeert u de gemeenteraad over de kwaliteit van de interne beheersing en de uitkomsten daarvan. Meer hierover kunt u ook lezen in de Notitie Paragraaf bedrijfsvoering (augustus 2021) van de Commissie BBV.
- Een belangrijke wijziging met betrekking tot het normenkader is dat vanaf boekjaar 2023, wanneer de wetswijziging wordt aangenomen, het normenkader expliciet door de raad moet worden vastgesteld. Wij adviseren u daar rekening mee te houden.

- De Commissie BBV heeft inmiddels de herziene kadernota uitgebracht (Kadernota rechtmatigheid 2022), waarin zij haar visie geeft over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording. Het doel is uiteindelijk dat uw gemeente zelfstandig de in de Kadernota rechtmatigheid 2022 benoemde rechtmatigheidscriteria (het begrotingscriterium, het M&O-criterium en het voorwaarden criterium) afdekt. De Kadernota rechtmatigheid 2022 is daarmee vooral een belangrijk document voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders geworden. In paragraaf 1.4 van de kadernota is een tiental stellige uitspraken gedaan en zijn zeven aanbevelingen gedaan. Deze worden in de kadernota verder uitgewerkt. Deze stellige uitspraken en aanbevelingen kunnen u helpen bij de verdere implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording binnen uw gemeente. Een aantal van deze stellige uitspraken en aanbevelingen willen wij graag onder de aandacht brengen:
 - De kadernota 2022 introduceert het begrip ‘onduidelijkheden’. Dit begrip geeft aan dat er situaties zijn waarin het ook voor het college van burgemeester en wethouders niet duidelijk is of er rechtmatig gehandeld is. Deze moeten dan worden toegelicht en worden gewogen door het college van burgemeester en wethouders.
 - In de kadernota wordt ook ingegaan op de toepassing van tolerantiegrenzen, afwijkingen en de weging hiervan. Deze begrippen zijn vooral van belang voor uw intern controleplan.
 - De commissie adviseert ook fraude door eigen medewerkers toe te lichten in de paragraaf Bedrijfsvoering. Hierover heeft de Commissie BBV in de Notitie Paragraaf bedrijfsvoering (augustus 2021) meer geschreven.
 - De invoering betekent eveneens dat de verordeningen 212, 213 en het normenkader moeten worden geactualiseerd. Ook moeten afspraken worden gemaakt of herzien met de accountant. Hierbij moet u vooral denken aan de scope van de interne controle (getrouwheid versus rechtmatigheid), de documentatie van de uitgevoerde interne controles en de planning van de interne controle. U beschikt over een Intern Controleplan 2021, deze moet voor 2022 en 2023 geactualiseerd worden. Het intern controleplan, de daarin opgenomen risicoanalyse en de tijdige uitvoering van de geplande interne controles, zijn belangrijke randvoorwaarden om in 2024 een rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen met betrekking tot boekjaar 2023.
 - Bij aan derden uitbestede werkzaamheden is het belangrijk als gemeente zelf zekerheid te krijgen over de rechtmatigheid. De wijze waarop dat kan is in de kadernota uitgewerkt. Uw gemeente heeft overigens in dit verband geen werkzaamheden aan derden uitbesteed.

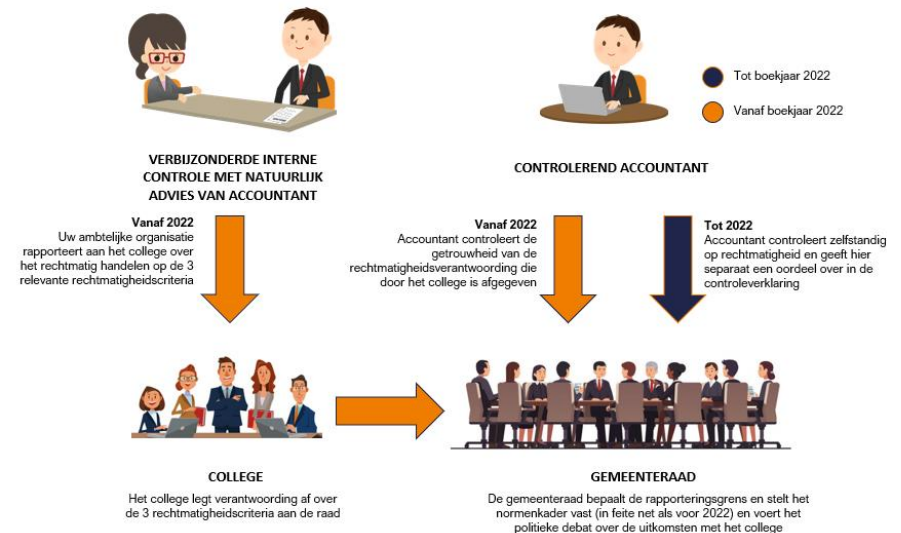
Wij adviseren u overigens om (voor zover u dit nog niet heeft gedaan) kennis te nemen van de Kadernota rechtmatigheid 2022. Deze kadernota kan ondersteunend zijn aan het verder vormgeven aan de invulling van de rol van verschillende actoren binnen uw gemeente.

Wij zien de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording als een uitgelezen kans om de interne beheersing op een nog hoger niveau te krijgen. Hierna hebben wij de wijzigingen samengevat en gevisualiseerd.

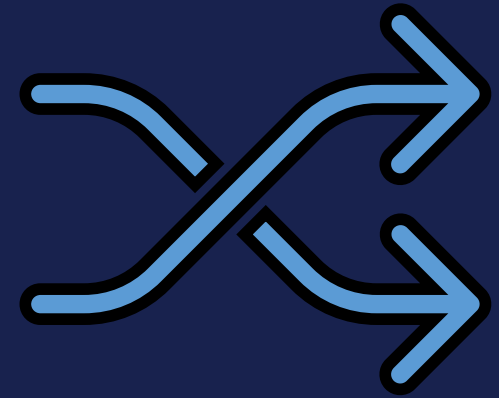
Een goede onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording is ons gedeeld belang. De accountant moet straks immers verklaren dat de door het college van burgemeester en wethouders afgegeven rechtmatigheidsverantwoording getrouw is. Wij zijn als uw accountant dus in belangrijke mate afhankelijk van de (interne controle) werkzaamheden van het college van burgemeester en wethouders. Uiteraard maken wij hier graag gebruik van en willen wij graag samen blijven optrekken om tot een goede invulling van de rechtmatigheidsverantwoording te komen. De jaarlijkse beoordeling van het intern controleplan van het college van burgemeester en wethouders, de door haar uitgevoerde risicoanalyse en de beoogde interne controle aanpak zullen wij diepgaand met elkaar bespreken. Een belangrijke verandering ten opzichte van voorgaande jaren is, dat wij dit vooral vroegtijdig, meer concreet in het eerste of tweede kwartaal willen doen. Het doel is uiteindelijk dat uw gemeente geheel zelfstandig de 3 rechtmatigheidscriteria, begrotingscriterium, M&O-criterium en voorwaardencriterium, afdekt en dat wij door goede afspraken aan de voorkant kunnen volstaan met een marginale review achteraf. Dan is het in onze optiek logisch dat wij vroeg in het jaar met elkaar in gesprek zijn. De manier waarop u nu de interne controle uitvoert, biedt hiervoor een goede basis. Wij adviseren u de noodzakelijk vervolgstappen te zetten. In dit kader hebben wij eerder de volgende elementen benoemd: besluitvorming bestuur (verantwoordingsgrens, rapporteringsgrens, tolerantie en normenkader) voorbereiden; uitwerking rechtmatigheidscriteria, in kaart brengen relevante wet- en regelgeving, uitvoeren risicoanalyse (wat kan er misgaan en wat is de impact hiervan), relevante beheersmaatregelen identificeren en het bepalen van gegevensgerichte detailcontroles (afdekken restrisico) en opstellen van werkprogramma's waar nodig.

Vooruitlopend op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording vanaf het boekjaar 2023 is in onderdeel 6.1 (Bijlage 1: In Control statement) inzicht in de rechtmatigheidsbevindingen over 2021 gegeven. De bevindingen die in deze paragraaf zijn opgenomen zijn in overeenstemming met de uitkomsten van de controle op de rechtmatigheid die door ons is uitgevoerd.

WIJZIGING RECHTMATIGHEIDSVANTWOORDING EN CONTROLE BIJ GEMEENTEN

5. Overige aangelegenheden

5. Overige aangelegenheden

Geen meningsverschil met het college van burgemeester en wethouders

Er zijn geen meningsverschillen met het college van burgemeester en wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college van burgemeester en wethouders en de medewerkers van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bevestigingen van het college van burgemeester en wethouders ontvangen

Wij hebben namens het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet naleven van wet- en regelgeving.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarstukken zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

Geen aanwijzingen van fraude

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam én met het financieel management en het college van burgemeester en wethouders van uw gemeente, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management en college van burgemeester en wethouders hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

**Verplichte rapportering
door accountants over
fraude en continuïteit in
de controleverklaring**

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het ‘omzeilen’ van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij op grond van de controle- en overige standaarden een kritische houding moeten hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarstukken 2021 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van materiële fraude.

Wij hebben het college van burgemeester en wethouders in onze eerder uitgebrachte managementletters geadviseerd om, als onderdeel van haar verantwoordelijkheid hierin, een frauderisicoanalyse op te stellen, deze regelmatig te actualiseren en ook te bespreken met de Auditcommissie. Daarbij hebben wij ook handvatten gegeven hoe dit vormgegeven zou kunnen worden.

Het college van burgemeester en wethouders heeft dit advies vooralsnog niet overgenomen. Uit onze werkzaamheden komt overigens wel naar voren dat het college voldoende belang hecht aan het treffen van maatregelen om fraude te voorkomen, bijvoorbeeld bij de inrichting van de (financiële) processen. Daarnaast is uw concerncontroller bezig met het opstellen van een integrale analyse van frauderisico's welke vervolgens in het managementteam (MT) zal worden besproken. Daarnaast wordt vanuit bijvoorbeeld de verbijzonderde interne controlewerkzaamheden op onderdelen al gedacht vanuit frauderisico's.

Wij willen benadrukken dat het desondanks van belang is en blijft dat het college van burgemeester en wethouders regelmatig (minimaal eens per jaar) met de raad (bijvoorbeeld via de Auditcommissie) een gesprek over frauderisico's voert. Dit is nodig om de raad te ondersteunen in haar toezichthoudende functie. Daarvan is immers een onderdeel dat de raad vast kan stellen dat het college van burgemeester en wethouders conform de verordening 212 een toereikende interne beheersing heeft opgezet om (fraude) risico's te ondervangen. Een (actuele) frauderisicoanalyse kan ons inziens een sterk hulpmiddel zijn om de frauderisico's te monitoren en periodiek te evalueren of de interne beheersmaatregelen nog voldoende effectief zijn om frauderisico's naar een (door u gedefinieerd) acceptabel en door u geaccepteerd niveau te verlagen.

Op 13 september 2021 publiceerde de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (“NBA”) een consultatiedocument waarin werd voorgesteld dat accountants verplicht worden om altijd in aparte secties over fraude en continuïteit te rapporteren in de controleverklaring.

Frauderapportage

Fraude kan een groot effect hebben op de reputatie van organisaties en kan tot grote financiële schade leiden. Het is daarom zowel in uw belang als dat van al uw belanghebbenden, dat in het jaarverslag (paragraaf bedrijfsvoering) expliciet aandacht wordt besteed aan het beheersen van frauderisico's. Van u (zowel de raad als het college) wordt daarom verwacht dat u frauderisico's in kaart brengt en adequate maatregelen neemt om deze te beheersen. Omdat bij fraude sprake is van bewust handelen van personeel of management, is een goede frauderisicoanalyse ook in uw belang, ter voorkoming van daadwerkelijke fraude.

Wanneer u vervolgens informatie geeft over de wijze van beheersing (bijvoorbeeld in het jaarverslag) en indien van toepassing over vermoedens van fraude, over onderzoek dat is verricht en over maatregelen om herhaling te voorkomen – voor zover deze informatie openbaar is –, draagt dit bij aan het vertrouwen van belanghebbenden in uw gemeente.

De door u zelf uitgevoerde frauderisicoanalyse vormt voor controlerend accountants het startpunt van hun werkzaamheden ten aanzien van frauderisico's. Met het oog op de voor boekjaar 2022 ingaande rapportageverplichting voor accountants, waardoor wij in onze verklaring gaan rapporteren over fraude, zullen wij in 2022 nog nadrukkelijker het gesprek met u (raad en college) willen aangaan over dit onderwerp. Tijdens de controle zullen wij dan met u spreken over:

- de frauderisicoanalyse van de organisatie en de organisatie specifieke frauderisico's;
- de evaluatie van frauderisico's die voor de controle het meest van belang zijn; en
- eventuele fraude incidenten en de bijbehorende opvolging.

Vanaf 2022 zullen wij ook met u bespreken wat er in de controleverklaring gerapporteerd zal worden, en hoe verwezen zal worden naar de door u beschreven risicoanalyse in het jaarverslag. Door spoedig met elkaar in gesprek te gaan over frauderisicofactoren, eerder geïdentificeerde frauderisico's en de rapportage daarover door de accountant, bent u beter in staat om relevante risico's te onderkennen en uw interne beheersing daarop aan te passen of effectiever te maken.

Rapportage over continuïteit

Meer aandacht van de accountant voor continuïteitsrisico's leidt er mogelijk toe dat organisaties vaker stilstaan bij hun continuïteitsveronderstelling, hierop acteren en er (uitgebreider) over rapporteren in het jaarverslag. Voor een gemeente zijn continuïteitsrisico's wellicht minder groot. De accountant kan hierop steunen en in de verklaring verwijzen naar de desbetreffende passages. Als sprake is van continuïteitsrisico's, bent u verantwoordelijk voor het maken van een gedetailleerde beoordeling in hoeverre de organisatie haar continuïteit kan handhaven, inclusief bijvoorbeeld een kasstroomprognose. De accountant beoordeelt deze plannen en maatregelen en evalueert de prognoses. Vanaf boekjaar 2022 zullen wij ook gaan rapporteren over deze werkzaamheden. Het tijdig bespreken van continuïteitsrisico's, de daaraan gerelateerde maatregelen en toelichtingen in de jaarrekening en controleverklaring, dragen bij aan de effectiviteit van de jaarrekeningcontrole. Als bijeffect zal ook de informatiewaarde van de jaarrekening en de controleverklaring voor gebruikers van uw jaarrekening toenemen.

Wat betekent dit voor u?

De mate van detail en de omvang van de rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring hangen onder meer af van de onderkende risico's, de omvang en aard van de organisatie alsmede de bevindingen naar aanleiding van de werkzaamheden. Dit betekent dat naarmate de vermoedens en signalen van fraude duidelijker of de mate van continuïteitsrisico's groter zijn, de toelichting bij de jaarrekening en de tekst in de desbetreffende paragrafen in de controleverklaring uitgebreider zullen zijn. Indien er weinig aan de hand is, zal de rapportage korter kunnen zijn.

Wij adviseren u daarom nadrukkelijker dan dat dit in het verleden het geval was, stil te staan bij mogelijk fraude- en continuïteitsrisico's en daarover ook te (laten) rapporteren in uw P&C-documenten.

Bevestiging onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met Nederlandse wet- en regelgeving, waaronder de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college van burgemeester en wethouder en de raad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Leiderdorp in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Publieke Sector Accountants beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle partners en werknemers bij Publieke Sector Accountants.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Publieke Sector Accountants wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Wij zullen dan ook overwegen de gemeenteraad of de accountantscommissie te raadplegen.

- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen. Wij merken op dat er in het kader van onze controleopdracht geen sprake is geweest van een dergelijke bedreiging.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Publieke Sector Accountants, haar partners en haar medewerkers en de gemeente Leiderdorp, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Publieke Sector Accountants, een bestuurder of interne toezichthouder van Publieke Sector Accountants of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente Leiderdorp of een bij de gemeente Leiderdorp betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels. Wij zijn van mening dat de verstrekte en ontvangen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid gepast zijn en derhalve niet tot een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht hebben geleid. Volledigheidshalve merken wij op dat wij geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid hebben verstrekt/ontvangen die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben.

Aanvullende dienstverlening

Er is in 2021 geen sprake geweest van aanvullende dienstverlening.

Conclusie onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen Publieke Sector Accountants ingebed. Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Leiderdorp in 2021 voldoende is gewaarborgd.

Controleverschillen

Aard van de fouten en onzekerheden (€)	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Fouten		
Te weinig winstneming grondexploitaties	35.000	35.000
Investering ten onrechte als last in 2021 verantwoord	43.000	43.000
Nagekomen boeking voordeel Jeugd TWO	70.000	70.000
Tozo verplichting te laag verantwoord	39.000	-/- 39.000
Rechtmatigheidsfout Europese aanbestedingen	53.000	n.v.t.
Totaal fouten	240.000	109.000
Onzekerheden		
Onzekerheden sociaal domein – PGB Jeugd en WMO	688.000	688.000
Onzekerheden sociaal domein – ZIN WMO	53.000	53.000
Onzekerheden sociaal domein – ZIN Jeugd	81.000	81.000
Totaal onzekerheden	822.000	822.000

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college van burgemeester en wethouders bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Daarnaast is in de jaarrekening een aantal correcties doorgevoerd naar aanleiding van onze accountantscontrole. Uw gemeente beschikt over een overzicht van deze correcties.

Inzicht in onze tijdsbesteding

In het rapport “In het publieke belang” van de NBA, de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountant, zijn maatregelen opgenomen die de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controlerend accountant moeten waarborgen of verbeteren. Op basis van één van de maatregelen rapporteren wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u. Hieronder treft u de opgave van onze tijdsbesteding aan, inclusief een inschatting van nog te besteden uren voor de afronding van de jaarrekeningcontrole (waaronder het voeren van besprekingen en het archiveren van ons dossier).

	Uren geraamd	Uren besteed
Tekenend accountant	100	128
Overige teamleden	554	666

Het hogere aantal bestede uren wordt voor een belangrijk deel verklaard doordat het aantal SiSa-regelingen, waarover u met de jaarrekening 2021 verantwoording moet afleggen, significant is gestegen. Met onze brief van 25 januari 2022 hebben wij u daarover geïnformeerd. In de “geraamde tijdsbesteding” zijn hiervoor geen uren geraamd.

Disclaimer en beperking in gebruik

Dit accountantsverslag is alleen bestemd voor de raad en het college van burgemeester en wethouders en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

6. Verplichte tabel SiSa

6. Verplichte tabel SiSa

Verplichte tabel fouten en onzekerheden SiSa-bijlage

In overeenstemming met de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa is de tabel leeg als er geen bevindingen zijn.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A7	Regeling specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving			
A7	Regeling specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving			
A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen			
A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen			
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen			
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire			
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			

D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
E27B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)			
E27B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021			
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2021			
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2021			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2021			

G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2021			
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2021			
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2021			
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 2			
G4	Tozo 2			
G4	Tozo 3			
G4	Tozo 3			
G4	Tozo 4			
G4	Tozo 4			
G4	Tozo 5			

G4	Tozo 5			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T			
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T			
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T			
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T			
G12	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)			

G12	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022			
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022			
H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden			
H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden			

Strekking getrouwheid: goedkeurend.

Strekking rechtmatigheid: goedkeurend.

